

BUDNO U ODSUTNOSTI

za Ninu Todorović

...Get out of our bodies and times...

Georgi Gospodinov

*Moje najbolje pesme
pričaju o mojoj odsotnosti*

Veronika Dintinjana

Dok sam prao sudove, krenula je „Love her Madly“. Pustio sam slavinu da otiče, sa napsapunjanim sunderom otišao do predsoblja, od prvog takta znajući da se ta scena već odigrala u jednom drugom vremenu, i da je i tada bila prožeta izvesnom teskobom, posle preležane tuge, nekom vrstom nemosti, osećajem da se treba rasplakati, ali da u meni nema suza, osećajem da imam samo kožu, ruke, ali da one nisu dovoljne da ubede svet u moje iskreno prisustvo. Svi ti utisci su intenzivno opstajali u tih nekoliko sekundi primicanja predsoblju uz početak prve strofe. U prvih nekoliko koraka, učinilo mi se da mogu tačno da lociram kada se, čak i sa kim, ta scena već dogodila, ali nisam uspeo dovoljno da usporim vreme kako bih u tome uspeo.

A možda me je sama pesma navela da udvostručim to što mi se dešava u duši dok ona traje? Da od tog osećaja na licu mesta napravim sećanje, smestim u sličan dekor, kao da mi nije dovoljno da me samo jednom snađe, samo na jednom mestu, samo sa jednom osobom? Da mi dokaže da je jedino muzika u stanju da spoji vremena?

Starica u Ulici Sporgasse u Gracu obraća se prolaznicima hercegovačkim akcentom:

– Hitlerovu vam krv prčim i jebem na lomači. Jebo vas Hitler sve, u šupak vas jebo...

Glas joj je staložen, nema uzvikivanja. Ko je ne razume, mogao bi da pomisli da recituje „Sprechstimme“ deonicu iz neke melanholične pesme.

Plavi dečak mi pruža peteljku sasušenog ploda.

– Was ist das? – prevaljujem saginjući se.

Mama, nimalo nestrpljivo kao što bih očekivao, kaže nekoliko reči od kojih razaznam samo „...ein Stuck...“

Vraćam ga malom i kažem:

– Das ist für dich!

Dok ga mama odvodi, obznanjujući da nema vremena za našu igru, njegova glava se okreće za mnom kao suncokret.

Po obodima planinskih vrhova s desne strane nebo je još plavo, kao da na tom mestu želi posmatrača da podseti da je nebo, ali već sa planinama koje se prostiru nalevo pokazuje se da je plavetnilo samo ispražnjen znak. Nad njima čvrsto stoluje boja za koju mi, dok je posmatram, u trenutku dolazi reč „sura“: neprozirna, gusta masa iz koje kiša ne lije nego tuče, spaja se s brdima, ejakulira u njih bezbrojnim strelicama. Ali na sredini neba, u sudaru tog surog oblaka i plavetnila, odigrava se ono najzanimljivije: obrazuje se gusti, modro-crveni hibrid koji svakog časa menja boju, zavisno od tačke sudara. Obodi najizloženiji suncu su ružičasti; jedan istaknutiji oblak, koji liči na izbačeni papak, poprима smeđe, se-defaste tonove koji u dubinama postaju tamnomodri, poput ispljuvka nakon gutljaja vina. Dok sivilo nad planinama sve više tamni, počinju da tuku svetlice, a na jednu istu tačku na levoj strani mog temena padaju tri kapi kiše i više nigde okolo. I sve se odigrava bez ijednog šuma, bez daška vetra.

Vidljiv joj je samo deo leve strane lica i crne kose koja joj se spušta do ključne kosti. Pogled mi je privukla klimanjem. Uputila ga je drugarici s desne strane, plavuši (koja se poverava nešto starijoj crnki preko puta). Toliko je bila prisutna dok je klimala. Da li me kod ljudi privlači prisutnost? U svakom slučaju, klimnula je žustro nekoliko puta i potom jedva sačekala da nešto kaže. Tada se nasmejala. Svu lepotu je usredsredila u trenutak kad joj je bilo dopušteno da progovori.

Da je inferiorna u odnosu na dve žene koje sede za njenim stolom, vidi se i po konfiguraciji: one su zauzele dužu, a ona užu stranu stola, premda se njoj pruža bolji pogled ka korzou Trga Franjevacā. (Ali zato one imaju više prostora za ruke.) Dosta je mlađa od njih; ima izvesne sličnosti u crtama s onom crnom sleva: može biti da joj je i ćerka. Dok klima, tako je ozbiljna, a kada progovori, ritam joj se potpuno promeni, počne da se smeje, lice joj se zarumeni, do izražaja joj dođu i otkriveno rame i grudi. Razigra se na stolici. Da su joj noge slobodne, i njima bi se raždžilitala. Ali čim „majka“ i „tetka“ učute, posle serije klimanja i razgledanja noktiju, lice joj se potpuno ugasi, izgubi svaki upečatljiv izraz i draž, postane neprepoznatljivo, crte se zamute. Onda se, kao u neprilici, dohvata telefona koji joj stoji u tašni na krilima; lice joj ostane bezizražajno.

Pred prizorom dve stare žene: ne mogu da prepoznam koja je kojoj majka.

U malom paviljonu usred Gradskog parka spava dvoje beskućnika, muškarac i žena. Pored njih treći savija vreću za spavanje. Radnik komunalnog preduzeća nemilosrdno glasno zalupi poklopac ispražnjenog kontejnera, iako ih vidi polegale. Kao da je već bila budna, žena se promisekolji (da je spavala, zar se ne bi trgnula kao oparena?), i praveći se da će nastaviti sa snom, okrene se na suprotnu stranu. Muškarac ostaje nepomičan.

Pošto je krpom očistila posudu, prosjakinja je kroz odškrinuta vrata doturi radnici u prodavnici garderobe, pa se vrati na svoje mesto, dva koraka dalje, gde na stepenicama, pored još pokoje krpe, stoji i nekoliko naređanih čaša.

Dok je tata nosi na ramenima, ćerka u ruci koja je do samih prstiju umotana u gips steže bankovnu karticu.

Spremajući se da opali selfi u Herrengasse, brineta pokretom kažiprsta namešta momkov vrat iza sebe. Ni pola minuta kasnije – već sam ih zaobišao i ostavio za sobom – nije uspela da ga ugura u kadar kojim bi bila zadovoljna.

Uz obod tvrđave Schlossberg stoje mladenci. Fotograf prilazi nevesti i hvata je za levo rame. Pošto joj je šapnuo nekoliko reči, ona raspušta kosu. Mladoženja joj se mehanički nacрта iza leđa i ostaje ukrućen. Svi su ukrućeni, kao da ne dišu pre nego što pitaju fotografa da li bi to bilo u redu.

Nedaleko od njih stoje dečaćić u plavom kompletu i devojčica u svetlozelenoj haljini. Plavokosi su i pilje u ekipu.

Kada je sesija završena, mlada konačno ispusti vazduh i počne napadno da razgibava lice. (I prelazak u „prirodno stanje“ je spektakl koji će fotograf možda zabeležiti.) Mladoženja se, sa smeškom koji je dotad upućivao njoj, zagleda u telefon. Kreću niže, ka Sahat-kuli, a deca, kao omađijana, polaze za njima. Roditelji ih sve glasnije dozivaju iz kafića: nijedno se ne obazire.

Prolazeći pored mesta na kojem je do maločas stajao fotograf, devojčica se sagne i s tla podigne novčanicu od pet evra, stavi je u džep i potpuno se učuti.

Na šetalištu prepoznam glas žene koja se na snimku u tramvaju obraća putnicima na engleskom, i to samo zato što se na tom jeziku obratila nekome u prolazu – veoma sporim, dubokim tembrom, koji i uživo, kao i na snimku („Main Square... Congress Center... Change the tramlines four and five...“), vibrira i zvuči nesigurno. Ali pošto je duže oklevala pred sagovornikom, ipak nisam želeo da njen momenat lingvističke nelagode prekidam prepoznavanjem.

Izuvena devojčica trčkara unutar izloga ZARE jureći muvu na staklu, ubije je, ruku otre o skut pantalona i pogleda me grickajući ružičastu traku za kosu.

Lice ne pripada meni nego onima koji me pogledaju.

Kad god upoznajem neku ženu, gledam joj u zube, naročito u kečeve. Motrim ima li među njima razmaka i jesu li krivi. Ne zanima me pri tom da li su prljavi ili umazani ili da li je nešto među njih zapalo, samo ih pratim kako skakuću dok se sagovornica smeje ili govori. A kad ih predugo krije iza zatvorenih usana, ljutim se.

„Idu večeras da spavaju u školi“, kaže muškarac, „kao: poslednja nedelja pred raspust, pa da se deca malo zabave!“ Oćutim. „Znam! Ni u moje vreme toga nije bilo, ali hajde... Tako da: žena i ja idemo do škole da vidimo treba li im šta. Nosimo im nešto da grickaju za svaki slučaj...“ Klimnem. „A da! Nisam te upoznao sa ženom!“ Noseći veliku plastičnu kutiju punu peciva, žena klimne glavom i izgovori svoje ime.

Cela vidljiva panorama neba do pet je bila jednoobrazno zagasitoplava. Od trenutka kad su iznad uzvišenja na istoku horizontalni oblaci počeli da poprimaju hladnoružičastu, pa sve svetliju nijansu, dobila je topli purpurni prsten. Sunce je negde tamo zaista izašlo iako se još nije moglo videti. Očekivao sam da izbije kroz malo udubljenje na brdu iza kojeg se svetlost pomaljala, ali prešao sam se, pojavilo se na njegovom levom boku. Kako je iskočilo iznad linije, nije prestajalo da se kreće, postajalo je sve intenzivnije. Oblaci desno od njega, gusti i visoki, koji su do malopre bili tek u naznakama purpurni, postajali su sve prozračniji, iz trenutka u trenutak su sve više rumenili. U pet i dvadeset, kada je prevalilo liniju brda, odjednom su bili prorešetani prodornim svetlocrvenim tonovima. Mala tačkasta sunca zalepila su mi se za oko. Oko mi je tako saopštavalo da pamti svaki trenutak u kojem se sunce ukazalo.

Sunca su na nebu bila siva. Iznad šume su se zelenila, a nad redovima koje sam ispisivao bili su modri, kao mrlje prosutog mastila. Poslednji put kad sam podigao pogled ka njemu, sunce je bilo upravo takva mrlja u obliku pečurke, koja je spajala liniju brda i gornji sloj oblaka. Ličilo je na sopstveni odraz.

U širokoj crveno-narandžastoj suknji, sedi – pre čuči – u čošku uz prozor, plava, punačka, ali prva reč koja se javlja pri pogledu na nju jeste „komotna“. Ovde je došla da gubi vreme, ali to ne čini kao ja, tako što razgleda goste: uzima časopis za časopisom, rastvara ih i ostavlja otvorene. Nepomično usmerena ka ulici, izgleda u isti mah kao da nešto veoma pažljivo posmatra, čas zaprepašćeno, a čas kao da je sasvim odsutna. Potom uzima telefon, polako počinje da ga čvaka nad rastvorenim novinama, pa sve brže. Postepeno se kruti. Kosa prestaje da joj se njiše, popadala na ramena i nadomak grudi. Svaka gipkost je nestala iz njenog tela: rade joj samo palčevi, nalakirani u belo.

Dugokosi plavi dečacić sedi sa bakom i mamom. Levom rukom zahvata čokoladni kolač, jer je prste desne ruke umrljao. Onda zaboravlja i naslanja desnu na obraz, pod kosu. Žene preživaju ne obraćajući pažnju na njega. Dečak pažljivo oliže prst po prst desne ruke, ispruži prste leve, umrljane, ponovo se zaboravlja i uranja ih u kosu. Dok gleda snimak sa telefona položenog na sto, s vremena na vreme lizne poneki prst, čas s leve čas s desne ruke, povremeno ga i zagrebe zubima. (Poslednji put kad sam obratio pažnju na njega, to je radio s palcem.)

Sredovečna plavuša sa naočarama za vid na temenu sedi sama za prvim stolom do ulaza u bar. Na naslone je položila obe ruke: još uvek čeka narudžbinu. Izgleda da je raduje što ima vremena za dokoličarenje pa blago okreće glavu levo-desno i počinje bezlično da se smeška. (Možda misli da je portretišem u svesci.) Kad su počela zvona, okrenula se ka Mariahilfplatzu da ih „ispoštuje“. U tom trenutku njen momak (izgledom znatno mlađi) izlazi iz ulaza. Za njim konobar donosi dva koktela: njoj crveni, njemu druge boje koju sam zaboravio jer je čašu odmah zaklonio leđima. Lice koje viri iznad njegovog ramena kao da je muškarčevim prisustvom dobilo žižu: presabralo se i izgubilo nelagodu. Sada zna šta će s očima. (I sa rukama: upravo zahvata u času s kikirikijem.)

Mali sa tatom. U blizini je policija.

– A jer su oni dobri?

– Jesu.

– A jer oni mogu meni stvoriti jednu želju?

– Mogu.

– Ja bi poželio da mi daju najveći policijski auto, ogromni, električni, sa garažom. Hoće li mi to stvoriti?

– Hoće.

Glava joj je uvijena u turban, nemarno iskrzan, od hrapavog bež materijala. Obrve – široke, markantne – prve upadaju u oči. (Upravo je otišla, ali na praznom mestu pored izloga i dalje je vidim.) Ne može da progovori a da se ne zasmije, i licem (ustima, očima i obrvama) i glasom. U svakom trenutku koncentrisano emituje svoju lepotu. Šminka je bila prva faza tog usredsređivanja; ona je izoštrila elemente lica čiji se „pravi pokreti“ samo ponavljaju.

Sa njom je vršnjakinja koja je visoka, ali manje lepa, kako bi lepota ove sa turbanom došla do izražaja. Drugarica je ta koja govori; „lepa“ reaguje licem: započinje komentar, ali ga uvek prekida smehom. Kao zgrada čije je pročelje posvećeno samo slučajnom prolazniku, u kojoj niko ne živi jer nema uslova za život, tako je udešena, kao niz probranih sekvenci, kao *gif* lepote.

Kad je primetila da je gledam, kao da je ubeležila recku i ohrabreno nastavila da se glumi. (Na drugarici je zato bilo da mi uzvratim odbrambenim pogledom.)

Praćena deverušama odevenim kao prostitutke, u vrućim pantalonicama, buduća mlada šetka Ulicom Herrengasse sa plastičnom kitom na nosu: čas skakuće, mašući rukama kao leptir, čas prstima draška brk na koji su natakarena plastična muda.

Stariji par za stolom na to se samo zgleda, kao u skrivenoj kameri. Žena skrene pogled, a muž se sakrije iza nje i s vremena na vreme izviri ka leđima povorke.

U zelenom prsluku i pantalonicama, plavušan prilazi uličnom gitaristi. Pošto ovaj privede pesmu kraju, plavušan mu ubacuje deset evra u šešir, zatim mu se naglo unosi u lice i potura obraz. Gitarista pokušava iz zahvalnosti da ga poljubi: plavušanu nije dosta nego mu poturi usta.

Društvo preko puta, za koje se tek sad ispostavlja da nosi istovetne zelene prsluke, prsne u smeh. Gitarista podigne desnu pesnicu kao baklju da pokaže da se ne ljuti.

Čim sam seo na klupu, gospođa sa psom složila je razočaranu facu koju sam uspeo da snimim bez obzira što je nosila tamne naočare: bližila se klupi, korak joj se naglo presekao, kao da se na silu predomisli. Odmaknem se, pokažem na drugi kraj klupe, gde ima mesta i za nju i za psa, ali ona već, samosažaljivim korakom, zalazi u baštu lokala okrenuvši mi leđa i obraća se konobaru.

Uspela je da zauzme mesto – mali sto za dvoje odmah do ulaza – ali kad god konobara mora da propusti da prođe, složi istu ucveljenu facu primičući sebi stopalo noge koju dokonno ljuška.

Svi mi što neprekidno idemo tamo-vamo želimo samo da se sve stopi u *jedan prostor* bez odvojenih soba.

„Oš još jedan?“, pita obazrivi ženski glas pred automatom za suvenir kod šlozberškog vozića. Drugi, takođe ženski, ali nešto stroži, odgovara: „De, dosta mu je..“

Stojeći na pragu kafića, momak drži čašu i žmirka razgledajući okolo. Devojka na to oslobodi susednu stolicu, odmakne je od stola i od sebe da pokaže da je slobodna, a svoja dva cegera smesti sebi pod noge.

Momak i dalje žmirka iza naočara, gledajući po celoj bašti. Čašu kao da već drži molećivo. Pritom vidi i nju, i iako izgleda kao da je ne registruje, nastavlja da gleda ka površini njenog stola, nepoverljivo kao vrabac.

Devojka se vratila knjizi na kolenima. Noge su joj snažne i lepe. Papuču drži vrhovima prstiju koji se neprekidno mrdaju. Prstima slobodne ruke gnječi ivicu kolena i kao da s vremena na vreme guli kožu.

Momak i dalje stoji na pragu. Zadiže naočare da izbegne vrućinu i briše ih o košulju. Usput zagleda unutra, ali to čini previše usredsređeno s obzirom na to da unutra nema nikoga. Svi su u bašti.

Prevrnuvši stranicu u knjizi, devojka prebaci nogu preko one na koju se dotad oslanjala. Papuča joj ostaje na podu. Momak se u tom trenutku okrene levo pa desno i najzad sedne na klupicu odmah pored vrata pred kojom nema stola, tačno preko puta devojke. Ovog puta se osmelio i gleda ka njoj. Ali ne pravo u nju nego u njene noge.

Konobarica prilazi devojčinom stolu i videvši da nema naročita posla na njemu, pribija udaljenu stolicu uz sto. Devojka na to samo nakratko prestane da čita.

Ispred palate Kongresa, učiteljica u žutoj suknji i beloj bluzi (koja liči na milje) mršti se gledajući čas u jednog čas u drugog među okupljenim učenicima, čekajući da neko pogođi odgovor.

Tršavi debeljko trči radujući se sebi kako trči. Uleti kroz širom otvorena vrata restorana. Otac punih usta rikne i jurne za njim.

Na književnoj večeri Zorana Ferića – njegove knjige inspirisane Rabom – na svim stolovima su turističke brosure, „Rab-Kroatien“. Organizator je „österreichisch-kroatischer kulturverein“, čiji je veliki plakat smešten u levom ćošku. Sa bima se čuju galebovi. Čas se pojavljuje, čas zamućuje preplanuli mladić u žutoj košulji, razdrljen i dugokos: on mora da je tipični „Galeb“. Čovek pored mene progovara najpre nemački („Es ist frei!“) zatim mu prilazi domaćica večeri koja ga oslovljava na hrvatskom („Lepo te vidit!“).

Svuda su znakovi državnog bavljenja kulturom. Kultura, tako smatra država, samo je jedan od njenih proizvoda i za njih je poželjno da se kombinuju. Ako je pisac knjigu smestio na Rab, zašto njegovo veče u Gracu ne bi pripomogli lokalni prodavci rapskog sira i vina? Zašto im piščeva knjiga ne bi poslužila kao reklama i obratno? Što više raznolikih državnih proizvoda neka bude spojeno u jednoj ovakvoj večeri, da bi bilo materijala za sve – jedan je svakako došao zbog knjige, drugi zbog pisca, treći zbog vina i sira, ali je jedno sigurno: svi su tu da bi uživali u državnim proizvodima.

Sve kao da nalazi razrešenje u tom razblaženom, bljutavom narativu *zvanične kulture*, koja naprasno dozlogrđuje svima. Čak i najuštogljeniji počinju da se presamićuju na mestu. Obilje kao da je samo pojačalo osećaj usamljenosti.

Dok Mojca i ja razgovaramo ispred Moderne galerije u Ljubljani, u ponoć, devojka koja već neko vreme šparta između travnjaka i kontejnera pričajući sama sa sobom odjednom nam dovikne:

– „VEŠT“ znači „SPOSOBAN“!

Potom nestane sa šiljkom na kojem visi komad đubreta.

– Ovde desno od nas se nalazi to brdo – kaže tata misleći na Šložberg.

– A ovde levo je *Euro Spar* – upada mu mali u reč podražavajući njegovu intonaciju turističkog vodiča.

– Pronašo sam razlog zašto mi se šlic otvara! – slavodobitno kaže muž ženi gurajući kolica.

Zastaje na šetalištu, spreman da objasni:

– Ako dovde otvorim, vidiš, onda...

Nastavlja nerazgovetno i nešto tiše, pokazujući na šlic koji je otvorio.

Žena ne ispoljava nikakvo interesovanje, ali strpljivo stoji na suncu, čekajući da se očigledna nastava završi.

Noseći kacigu za bicikl, dete preskače žutu liniju biciklističke staze, vodeći računa da nijednom ne ugazi u žuto.

Bašta džez kafića *Stockwerk* mimo sezone ostaje bez muzike. Gleda na usku ulicu i stambenu zgradu. Pomišljam da je to razlog što je muzika isključena. Ali voleo bih da je muziku ugasio menadžer kafića. Voleo bih da je procenio da u takav poluotvoreni prostor, u kojem se ne može postići akustika, treba poređati stolove i za njima dozvoliti samo muziku koju stvaraju glasovi.

Dvoje preko puta u kafiću UHU igraju karte. Iznad njih su tri slike. Viša i veća je nekakva pikasodalijevska kompozicija u kojoj preovlađuju plavi i crvenkasti tonovi. Na njoj centralno mesto zauzimaju muška i ženska glava koje su urasle jedna u drugu. Plavi meki sat pri dnu slike pokazuje dvanaest i dvadeset.

Na manjoj slici ispod nalaze se ćelije kao unutar saća, ispresecane pod proizvoljnim uglovima, sa upadljivom ružičastom bojom između uglavnom trouglastih struktura. Treća slika je uramljeni mozaik pod staklom koji prikazuje sovu. Telo joj je žuto, glava siva, oči tamnozeleno, kao i okolina.

Samo što sam hteo da se posvetim kartarošima, žena je rekla „Pa-pa!“ Ispred ulaza su se razišli pošavši u različitim pravcima Leonhardovom ulicom. Za njima je ostala računaljka sa po deset kuglica nanizanih u četiri luka, u crvenoj, žutoj, plavoj i zelenoj boji.

Pošto je video kako pred džuboksom dozivam kelnericu koja me ignoriše, prišao mi je vlasnik kafane. Objasnio mi je na nemačkom kako džuboks funkcioniše. Klimao sam i nisam ništa razumeo, osim toga da za 50 centi mogu da pustim dve pesme. Prateći njegov govor, menjao sam spiskove s pesmama, otkrivajući da mogu pustiti čak Nirvanu (*Nevermind*) i Bouvija (*Heroes*).

Posle dva-tri minuta uzaludnog gledanja i čvakanja, stari mi je opet prišao. „Koji disk hoćeš?“ Rekao sam: *neunzehn* misleći na *neunzig* i čvakalicom pokazao na polje „Elvis Presley“.

„Dobro, disk *neunzig* i pesma *neunzehn*.“

Iako nisam hteo nju, nego pesmu broj dva, „Shake, Rattle and Roll“, matori je već ukucao brojeve. Mojih pola evra već je otišlo. Vratio sam se na mesto. Počela je „Unchained Melody“, iritantno tiha. Naoštrio sam se da izaberem „Play with Fire“ Rolling Stones kao sledeću, ponavljao sam u sebi na nemačkom kombinaciju albuma i numere „84-18“, „84-18“ i na kraju stisnuo broj 14.

Krenula je *Off the Hook*.

U pekari *Sorger*. Dva vrapca ključaju pod stolom za kojim sedi sredovečni par. U trenutku kad mi se učini da i oni zajedno jedu, jedan uhvati najveću mrvu i iznese je izvan stola gde će je dokrajčiti sam.

Preko puta sedaju dve bake.

– Dobro izgledaš! Sve mlađa i mlađa. Sve slađa i slađa...

Prozvana odgovara gromko na kompliment.

– Meni je uvek dobro! Ja sednem na biciklu, ja sam otišla!

Međutim, u trenutku kad njena slušateljka ode do toaleta, glasna baka počne zabrinuto i nesigurno da gleda okolo. Kad joj se pogled vrati za sto, hvata se za lančić i stiska usne. Deluje utučeno sve dok joj se ne obrati pekarka: onda pronalazi drčnost i naručuje dve kafe, na nemačkom, za sebe i za drugaricu. Ovu drugu dočekuje spremnom rečenicom na srpskom:

– Vidi kako su bezobrazni – pokazuje na vrapce – skaču u tanjire!

Odjednom, „fina baka“ kaže:

– Ćuti!

I kada nastupi tajac, dodaje:

– Izvini što ti kažem tako...

Promoterka ispred samoposluge preko puta Glavnog trga prolaznike saleće tako iritantno: kad god nekog presretne, ponaša se kao da je dotrčala do njega i tako mu odvuče još minut svojom zadihanošću.

Iznerviram se i pođem njenim rejonom sporim korakom, naoštren. Na isti teatralni način, na mene natrči njen kolega.

– Šta prodajete vi? – pokušavam to da upitam što učtivije.

On mi smesta pokaže bedž sa lisicom.

– Ne prodajemo ništa. Samo vraćamo životinje u prirodu.

– Prijatno – kažem, naslonim se na stub i pustim njega da se zburjen udalji.

Delovala je staloženo, ili makar samo mirno, ali čim sam je pogledao, trgla se: glava joj se pritom nije pomerila levo ili desno nego se samo ukrutila. Uzvratila mi je pogled, izbečena, nakon čega se smirila, upravo kao da mi je tim naglim pokretom rekla previše o sebi, kao da je i za nju bio nepredviđen pa je rešila u trenutku da ga sebi ubuduće zabrani. Pošto je lenjo, nesvesno pućeci usne, neko vreme razgledala po kafiću, ruka joj se popela do usta i ostala, savijena u laktu, da lebdi u vazduhu, ponovo otkrivajući nervozu. Prvim pogledom kao da se pitala jesam li onaj s kim je trebalo da se sretne, kao da tek treba da ga upozna. Tako joj se, doduše, pogled susreo sa svakim u vidokrugu, i svaki put je iznenada ustuknula kao maločas i pokušala da se pribere do sledećeg grickanja noktiju ili pogleda u mobilni. U njenim očima bilo je te nervoze koju je krila sedeći s prekrštenim nogama, ali bilo je i nekakve... nestašnosti, nekakve detinjaste znatiželje: osetio sam je svaki put kad bi me okrnula pogledom. Izgledala je kao da bi od svega najviše volela sebi dati vremena da me razgleda, onako kako bi me razgledalo dete, da se svakom detalju ponaosob nasmeši bez ikakvog naročitog razloga, time otprilike želeći da kaže: „Gle! i ovo postoji!“ Izgledala je kao da bi se rado takvom vremenu prepustila, ali istovremeno sama sebi to nije dozvoljavala, ili to možda nije dozvoljavala sama činjenica da nekog čeka, da treba svakog časa da se nađe s nekim koga najverovatnije ne poznaje. Možda ju je nerviralo što svakog časa mora da gleda u telefon umesto da se potpuno posveti kretanjima mog lica. Možda nije mogla da se smiri znajući da je mir za nju počivao samo u gledanju: ne mir kao držanje, ne mir kao poza, čak ne ni kao pribiranje, već sveobuhvatni, unutrašnji mir, *mir iz jednog dela*, radost disanja koje je našlo ritam i sa svakim udisajem govorilo „jesam“, „jesam“.

I možda je upravo pogledala u telefon nadajući se da joj je onaj koga čeka poslao poruku izvinjavajući se što neće doći, tačno kad je bila spremna da odahne i posveti mi se... Ali baš tada, dok je levom rukom čupkala skut haljine, uneta u ekran, s leđa joj je prišla devojka takođe u crnoj haljini, takođe na tanke bretele, i blago je dotakla. Na to je njeno lice poprimilo dotad neviđenu grimasu: oči su joj tako poplavele i buknule kao da su napokon našle žižu koju su prethodno umorno tražile, a usta, koja se maločas nisu ni mrdnula, razvukla su joj se i zauzela celu donju polovinu lica: iz njih se oteo neartikulisani rik, rafalni kikot kakav joj nikad ne bih dodelio, oštar, visok i učestao, koji je zcelo bio izraz radosti što je žižu našla (a da je nije tražila). Bio je to cerek iz kojeg su nastajale reči. Odjednom mi je bilo drago (a sigurno i njoj samoj) što više ne mora da se uzdržava od svoje nestašnosti, što može da joj da maha koliko želi.

Ipak, samo što je ustala i okrenula se ka prijateljici, samo što je pošla da je zagrlji, ova druga je slegla ramenima – jedna bretela joj je skliznula ka nadlaktici – i odmah pošla, najpre ka vratima kafića, a potom, čuknuvši se o slepoočnicu, nazad Ulicom Kaiserfeldgasse, hvatajući se rasejano za tašnu. Počela je da trčkara, ne zato što je morala, više da pokaže kako žuri. Na to se moja osmatračica opet zakikotala, na licu joj se zadržala vesela grimasa, i kada sam očekivao da se okrene ka drugarici, da je tim izrazom isprati dok prelazi ulicu (zaobilazeći skele ispod natpisa *Raiffeisen Landsbank Steiermark*), ona je istog trenutka, kao da je samo čekala da drugarica ode, okrenula glavu ka meni, već na prepoznatljiv način je trgnula, i pogledala me blago, zaprepašćujuće blago – onako blago kako nikada ne bih zamišljao da bi neznanac mogao da me pogleda.

Mada, ne bi bilo precizno reći da me je „pogledala“... Imao sam utisak kao da me je, od prvog trenutka kad su joj se oči susrele s mojim licem, već „gledala“ ne morajući prethodno da me „primeti“. Njeno gledanje nije počinjalo; nastavljalo se, nastavljalo da traje susrevši se sa mnom. Gledala me je kao da tek sada ima vremena da se mom licu posveti koliko ono zaslužuje, koliko je bio željan taj pogled koji se naprečac otarasio potrebe da „uoči“, pogled slobodan od svakog nadzora koji je, napokon, čisto, nesmetano tekao i ne stideći se, bez ikakvog posrednika, *saznavao me*.

Grac, jun–jul 2019.